

**STŘEDNĚDOBÁ KONCEPCE
TECHNICKÉHO MUZEA V BRNĚ**

2014 - 2020

I.

Úvod

Charakteristika muzea

Hlavním úkolem Technického muzea v Brně (dále TMB), jako příspěvkové organizace se samostatnou právní subjektivitou, je ve smyslu zřizovací listiny získávat, shromažďovat, trvale uchovávat, evidovat, odborně zpracovávat a zpřístupňovat veřejnosti sbírky muzejní povahy. Dále provádět vědeckovýzkumnou a odbornou činnost v oboru industriální archeologie a konzervování-restaurování a ve spolupráci s vysokými školami a dalšími odbornými pracovišti zajišťovat výuku v oborech muzeologie, konzervování-restaurování. Organizační složkou muzea je Metodické centrum konzervace (dále MCK), jehož cílem je ve smyslu zákona č. 122/2000 Sb. komplexně zajišťovat ochranu sbírek uložených ve sbírkových institucích ČR, přihlášených do Centrální evidence sbírek (CES MK ČR), bez rozdílu jak jejich zřizovatelů, tak jejich majitelů.

TMB shromažďuje sbírky především hmotných dokladů vývoje techniky, průmyslu, dopravy, průmyslové výroby, architektury a vědy české i zahraniční provenience, zejména však z území Moravy a Slezska. U vybraných oborů zabezpečuje jejich dokumentaci za celou ČR.

TMB je zařazeno mezi výzkumné organizace¹. V návaznosti na zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ve znění zákona č. 110/2009 Sb., a v souladu s předpisy Evropských společenství a Zřizovací listinou TMB organizace provádí základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj a šíří jejich výsledky prostřednictvím výuky, publikování nebo poskytování technologií.

Výsledky výzkumu a odborného zpracování sbírek, jakož i vlastní hmotné doklady dokumentující sledované obory a oblasti lidských činností, poskytuje veřejnosti prostřednictvím své Prezentační soustavy (PS). Ta ve své podstatě průběžnou tvorbou nových expozic, výstav, přednášek, seminářů, publikační činností, organizací práce více než tisícovky členů Kruhu přátel TMB, zajišťuje vlastní komunikaci s laickou i odbornou veřejností. K prezentaci jsou vedle hlavní budovy využívány i další objekty z nichž některé jsou kulturními nebo národními kulturními památkami (KP, NKP), což výraznou měrou ovlivňuje činnost muzea zejména její provozní složku včetně jejich oprav, údržby a rekonstrukcí.

II.

Hodnocení Koncepce TMB 2007 – 2013

Realizace jednotlivých částí (projektů) Koncepce z hlediska jejich financování je z našeho pohledu (pomineme-li hlediska a možnosti vícezdrojového financování, které je v některých případech v podstatě podmínkou) možné rozdělit do několika zásadních skupin:

¹ dne 30. 9. 2011 bylo TMB na 267. zasedání Rady pro výzkum, vývoj a inovace přijato mezi výzkumné organizace – příjemce účelové podpory výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (dále „VaVal“).

1. Projekty bez zvláštních finančních nároků a požadavků,

řešené zpravidla v rámci pravidelné roční dotace na provoz organizace. Jedná se zejména o realizaci částí týkajících se hlavních odborných činností muzea formou naplňování muzejních standardů.

Tato forma byla od roku 2007 promítána do ročních plánů jak finančních, tak personálně-pracovních, byla pravidelně vyhodnocována a výsledky zveřejňovány prostřednictvím seminářů, odborných publikací, metodické činnosti a poradenství. Komunikace s veřejností probíhala díky fungující prezentační soustavě TMB bez problémů. Podrobný přehled plnění odborných činností v této oblasti byl pravidelnou součástí výročních zpráv muzea. Přesto bych rád, s ohledem na celé období ohlédnutí se a očekávanou skutečnost v dalším období, na některé věci upozornil.

Úsporná opatření pro rok 2011 ve výši cca 4 mil Kč a další v následujících letech bylo možné z hlediska rozpočtu TMB (tj. po zajištění nezbytných výdajů – mzdové prostředky, energie, nájem, ostraha, úklid, telefony a poštovné, cestovné, havarijní opravy a údržba, ostatní služby atd.) promítnout prakticky pouze do odborné činnosti, oprav a údržby, kde představují asi 60% do roku 2011 vynakládaných a plánovaných nákladů.

Musely tak být upravovány plány odborných muzejních činností, zejména v oblasti muzejní prezentace a to jak u výstav, tak i plánovaného dobudování stálých expozic v hlavní budově a i na objektech technických památek in situ. Upraven byl i plán prezenčních akcí spojených s oslavami 50. výročí vzniku TMB. Rovněž tak došlo i k omezování akviziční činnosti v rámci nově vytvořené Koncepce sbírkotvorné činnosti TMB. Vzhledem k ekonomické situaci nebylo možné v žádném případě zvyšování počtu akcí, muzeum se zaměřilo na jejich zkvalitňování.

Do této skupiny jsou zařazeny především následující úkoly z odborných činností, které jsou splněny:

- zaměřit se na dokumentaci současnosti

Zde byla zpracována základní metodika způsobů a možností dokumentace vytypovaných oborů a činností v oblasti vědy, techniky a průmyslové výroby, provázána a promítnuta byla do nové Koncepce sbírkotvorné činnosti na rok 2008-2014 zpracované a odsouhlasené v roce 2008 jako závazný dokument hlavních odborných činností muzea. Byl vytvořen pilotní projekt Dokumentace vývoje celnictví a ochrany hranic. V roce 2010 se podařilo získat do správy TMB objekt bývalé celnice v Hatích na Znojemsku.

V roce 2009 byl dokončen scénář stálé expozice a v roce 2010 zpracován projekt pro její realizaci, který byl přihlášen do výzvy MŠMT Oblast podpory 5.3.2 Propagace a informovanost o výsledcích VaV pro získání finančních prostředků z evropských fondů. Projekt bohužel nebyl přijat.

V průběhu let 2008 – 2013 bylo získáno do sbírkového fondu muzea oboru celnictví celkem 147 sbírkových předmětů. V rámci metodické činnosti a odborné pomoci dalším vlastníkům sbírek zorganizovalo TMB jako jediné muzeum v ČR zabývající se touto tematikou několik seminářů pod názvem Teorie a praxe – dokumentace současnosti.

- dobudování areálu československého opevnění v Šatově

Na konci roku 2011 se podařilo po sedmi letech dokončit převod objektů do správy TMB. Podařilo se rovněž realizovat plánovanou část projektu (renovace hlídkové věže, protitankových a protipěchotních překážek, dovyzbrojení objektu „Zahrada“).

Úkoly stanovené koncepcí byly v plném rozsahu splněny.

- příprava výstavy 50 let TMB

Byl sestaven realizační tým, zpracováno libreto a scénář výstavy s předpokládaným rozpočtem cca 4,5 mil Kč. V důsledku úsporných opatření pak byla zvolena úsporná varianta – realizace repasované společné výstavy s firmou Asekol s názvem Muzeum spotřebičů a environmentální efekty. Otevřena 10.10.2011. Pro oslavy 50. výročí vzniku TMB bylo realizováno 50 plánovaných finančně méně náročných akcí, jejichž popis a plnění byl součástí rozboru hospodaření za rok 2011.

Úkol s termínem 31.12.2011 byl splněn.

2. Projekty realizované ze státního rozpočtu a vlastních zdrojů

V naší instituci prakticky nejčastější způsob financování realizace projektů a úkolů vyplývajících ze střednědobé koncepce.

- NKP vodní mlýn ve Slupi

V letech 2007 – 2013 byly realizovány všechny úkoly z koncepce až na část vybudování jalováku, který z důvodu úsporných opatření jak v kultuře, tak u Povodí Moravy nebyl do roku 2013 i přes úvodní úspěšná a nadějně vyhlížející jednání v letech 2006 – 2007 realizován.

V rámci tohoto programu bylo dokončeno:

- rekonstrukce vodních kol a schodiště,
- nová expozice mlynářství, oceněná v roce 2010 I. cenou soutěže Gloria musaealis v kategorii Muzejní počin a následně udělením členství v excelentním klubu ochránců kulturního dědictví na světové soutěži The Best in Heritage v září roku 2011 v Dubrovniku,
- odkup sousedních pozemků nezbytných pro dokončení celého projektu obnovy NKP,
- dláždění a terénní úpravy před mlýnem,
- výstavba hospodářského objektu,

Záměr a snaha o možnosti vybudování jalováku byla jen snahou a vzala za své jednak z výše uvedeného, jednak se změnou vedení v Povodí Moravy. Tento úkol bude sledován dále samostatně s tím, že po zlepšení podmínek v Povodí Moravy by měl být realizován.

- úprava 3.patra hlavní budovy TMB

Byla dokončena a prostor předán do užívání na konci roku 2009. Umožnila rozšíření výstavních prostor o 630 m², Experimentária o 125 m² a zázemí výstavního oddělení o 55 m². Přestavba zajistila muzejní využití prostor 3. patra původně užívaných Moravským zemským muzeem jako depozitář.

Projekt realizován, úkol ukončen a splněn.

- rozvoj Experimentária – Technické herny

Rozšíření plochy a minimálního zázemí bylo realizováno ukončením přestavby 3. patra.

V rámci výstavního oddělení a oddělení dokumentace vědy a techniky a sbírkových fondů se stabilizoval tým pracovníků zabezpečujících obnovu a obměnu jednotlivých experimentů.

V roce 2011 byla podepsána dohoda o spolupráci se slovenským partnerem Atlantis Science Center v Levicích na grantu z Visegrádské čtyřky. Tento byl v roce 2012 realizován s výsledkem výstavy nových experimentů.

Úkol měl trvalý charakter, byl průběžně plněn a bude kontinuálně pokračovat i v další Konceptci 2014 – 2020.

- dobudování Šlakhamru v Hamrech nad Sázavou

Hlavní část rekonstrukce objektu byla zahájena v roce 2008, stavebně pak dokončena v roce 2010 s tím, že část expozice byla realizována již v průběhu stavebních prací (vantroky, vodní kola, výheň, buchar a další rozměrné exponáty).

Expozice v objektu byly dokončeny v 1. polovině roku 2011, kdy byl také celý objekt u příležitosti světové konference ICOM – CIMUSET a oslav 50. výročí vzniku TMB zpřístupněn veřejnosti v červnu 2011.

Úkol byl k datu 31.12.2011 splněn a ukončen.

- vybudování restaurace v 0. podlaží hlavní budovy TMB

I když z hlediska standardů pro muzea našeho typu se jedná v podstatě o jednu ze základních služeb poskytovaných návštěvníkům současná ekonomická situace nedovolila tento záměr realizovat. Ani zafinancování pronájemcem situaci neřeší, protože při jeho případném odchodu nebo likvidaci by nemělo TMB finance na jeho „vyplacení“, protože se jedná o částku cca 25 mil Kč.

Proto tento projekt ze střednědobé koncepce nebyl realizován.

- úplné dokončení expozic v hlavní budově TMB

Z projektu na vybudování 16ti expozic v hodnotě 58 mil Kč (náklady po výběrovém řízení na dodavatele) bylo do otevření v roce 2003 realizováno 12 (jako náhrada co do počtu a ploch o které jsme přišli v restitucích) za 39,9 mil Kč (32,5 mil Kč z programu pro organizace postižené restitucemi a 7,4 mil Kč dotace MK ČR) s tím, že další 4 expozice nesmí být hrazeny z programu a budou realizovány později z vlastních prostředků nebo dotace MK ČR. Vzhledem k tomu, že se nepodařilo získat dotaci a z vlastních financí musely být upřednostněny nezbytně nutné akce (rekonstrukce kotelny v objektu Řečkovice na základě energetického auditu 2005 – 2007 14 mil Kč, NKP vodní mlýn Slup 2006 – 2008 6,8 mil Kč, Stará huť 2007 2,5 mil Kč, Hospodářský objekt Slup 2010-2011 2,7 mil Kč, havarijní stav depozitáře Židenice 2007-2011 3,7 mil Kč atd.). Jediným zdrojem muzea je fond reprodukce který v současné době po promítnutí úsporných opatření představuje od roku 2010 částku 4 mil Kč za rok schopnou zabezpečit pouze základní opravy a údržbu nemovitostí TMB.

Tento úkol se stal pro muzeum z výše uvedeného neřešitelný a jedinou možností zajistit potřebnou částku 9,5 mil Kč formou účelové dotace z MK ČR (rozdíl 8,6 mil Kč do vysoutěžené částky 58 mil Kč tvoří multimediální systémy, které nebudou realizovány, protože z hlediska současné muzejní prezentace ztratily význam).

- zrealizovat informační systém

Z nedostatku finančních prostředků zůstal tento projekt nenaplněn.

- vybudování pochůzkové plošiny u kovolitecké experimentální dílny

Z nedostatku finančních prostředků zůstal i tento *projekt nenaplněn*.

- obnova vyzdívky Staré huti u Adamova o obnovení vodohospodářství dřevouhelné pece

Oprava vyzdívky byla provedena v roce 2007 z vlastních prostředků. Vybudování vodohospodářství i přes původní souhlas CHKO Moravský kras muselo být kvůli ochráncům přírody zrušeno.

Úkol splněn částečně.

- postupně převzít kulturní památku Jarošův mlýn

Tento projekt byl zařazen do Koncepce z důvodů ohrožení existence a likvidace této ojedinělé technické památky v letech 2006 – 2007. Vzhledem k tomu, že se podařilo majitelům tuto krizi překonat a dokonce zajistit zpřístupnění pro veřejnost byl tento *projekt vyřazen z koncepce*.

3. Projekty realizované z fondů EU

- vybudování MCK a depozitářů TMB v objektu Kasárna Řečkovice

I když na tento projekt byly již dvakrát na MK vyčleněny v letech 2003 – 2005 finanční prostředky ve výši 290 a 230 mil Kč a byly podány na MK ČR IZ nikdy nedošlo k realizaci, protože nakonec byly použity k jiným účelům, takže vedení TMB rozhodlo o možnosti získat prostředky z EU. Na konci roku 2009 byl do výzvy IOP prioritní osa 5, Oblast intervence 5.1.a podán projekt a následně pak i v květnu 2010 byly přiděleny finanční prostředky a zahájeny projektové práce. V prosinci 2010 MK ČR projekt zastavilo a zrušilo. Náklady na projekty a výběrová řízení uhradilo bez náhrady TMB z vlastních zdrojů. Po dalších osobních jednáních pan ministr Besser uznal potřebu vybudování centra s tím, aby muzeum pokračovalo v projektování se změnou ke zjednodušení. I tato změna byla financována z vlastních zdrojů a upravený projekt pro stavební povolení byl v roce 2011 předložen místně příslušnému stavebnímu úřadu a následně v roce 2012 schválen. Po jednáních s ředitelem odboru investic MK ČR a TMB na začátku roku 2012 na MK ČR předložilo investiční záměr na léta 2012 – 2014 na tuto akci. Doposud bez vyjádření.

Úkol z výše uvedených důvodů nerealizován.

4. Využití nemovitostí a majetku ve správě TMB

Tato „forma financování“ měla zajistit v první řadě realizaci a zpřístupnění expozice a evropsky ojedinělé sbírky oboru Městská hromadná doprava a dokončení původního záměru z dlouhodobé koncepce TMB vybudovat z areálu Tesla moderní muzeum vědy a techniky špičkové úrovně.

- získání haly A a zbytku areálu na ulici Purkyňova a následný přesun příslušných depozitářů z areálu MHD v Líšni do haly A.

Tento projekt měl být řešen směnou muzeem nevyužívaných prostor v areálu Řečkovice za zbytek areálu Tesla s tím, že byl zpracován projekt na přeměnu haly A na expozici MHD a strojírenství čímž by vzniklo ojedinělé centrum prezentace vědy, techniky průmyslové výroby v ČR.

Prostory v Řečkovicích měly být využity po dohodě s městem Brnem prostřednictvím firmy ORCO v souladu s plánem dalšího rozvoje města Brna pro bytovou výstavbu.

Po přípravných pracích 2006 – 2008 (ocenění majetků, „očistění“ pozemků od restitučních nároků, posouzení z hlediska ochrany životního prostředí, projednání se všemi zainteresovanými stranami – MK ČR, MF ČR, majitelé současní i budoucí, město Brno, stavební úřad atd. se dostalo do fáze vypracování a odsouhlasení smluv. Bohužel s ohledem na potíže developerských firem v letech 2008 – 2009 byla celá akce zastavena. Počátkem roku 2011 proběhla nadějná jednání s generálním ředitelem firmy Skanska. Bohužel projekt vedení Skanska ve Švédsku sice nezamítlo, ale odsunulo s tím, že po zlepšení ekonomické situace se k němu můžeme vrátit. Pro úpravu v areálu Tesla měly být využity finance získané odprodejem areálu MHD v Líšni v odhadní ceně 85 – 100 mil Kč (s pomocí „překlenovacího úvěru MK ČR“ časovou potřebu cca 1,5 roku“ na rekonstrukci a přestěhování). Tento projekt bude dále pokračovat i v nové koncepci s tím, že v současné ekonomické situaci lze těžko očekávat profinancování celé akce formou nákupu haly A a zbytku areálu (cca 165 mil Kč), takže bude postupováno způsobem využití (tj. směnou a prodejem) vlastního majetku.

Úkol z výše uvedených důvodů zastaven.

II.

Charakteristika současného stavu organizace

Technické muzeum v Brně vždy bylo a i v současné době zůstává z hlediska činnosti a provozu atypickou muzejní institucí. Je kombinací muzea a památkové péče, o čemž svědčí nejen struktura nemovitostí svěřených do jeho péče (viz dále), ale i personální zabezpečení a náležitosti vyplývající z potřeb zabezpečení ochrany jak movitého tak i nemovitého kulturního dědictví. Na tuto skutečnost, zejména v oblasti finančního zabezpečení, i přes veškeré poukazování v minulosti nebralo MK ČR nikdy zřetel, takže rekonstrukce, opravy a udržování nemovitých kulturních památek s ohledem na jejich „neodpisování“ muselo TMB z více než 70ti % zajišťovat z vlastního fondu reprodukce (určeného správně pro opravy, udržování a obnovu základních prostředků) a vlastních výnosů.

Pro ochranu movitého kulturního dědictví vzniklo na základě Usnesení vlády č. 216/2003 Metodické centrum konzervace (MCK) a TMB se tak stalo organizací určenou (dle Vyhlášky č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákona č. 122/2000 Sb. o sbírkách), k odborné pomoci s službám pro vlastníky a správce sbírek muzejní povahy. Ve smyslu Statutu TMB má MCK fungovat jako samostatná organizační složka muzea. Bohužel s ohledem na jeho (ne)financování ze strany MK ČR tuto část statutu nelze naplnit, mimo jiné už proto, že muzeum financuje provozní náklady MCK ve výši 69% z vlastních výnosů.

1. Stav materiálně technické základny (MTZ)

Muzeum v rámci restitucí v 90tých letech, mimo technické památky Areál MHD v Brně Líšni a objekt depozitáře s částí konzervátorských pracovišť v Brně Židenicích přišlo o veškerý nemovitý majetek včetně hlavní budovy Orlí-Josefská. Z tohoto důvodu se nejdříve Program záchrany a obnovy muzea za rok 1989 a následně pak další dvě Koncepce věnovaly v letech 2001-2013 zejména zajištění MTZ muzea.

Jejich naplněním až na získání haly A a některých částí areálu Purkyňova pro expozice MHD, strojírenství, textilu průmysl a brněnského průmyslu se podařilo zajistit dostatečný nemovitý majetek, který po úpravách pro muzejní účely a získání haly s pozemky umožní plně ve smyslu zřizovací listiny zabezpečit a realizovat veškeré činnosti organizace.

I když poslední Koncepce 2007-2013 již měla průběžně zabezpečovat revitalizaci podstatné části nové MTZ, nepodařilo se z finančních důvodů (viz hodnocení Koncepce 2007-2013) záměry realizovat a přesouvají se také do nové Koncepce (NK) 2014-2020.

Přehled nemovitostí se kterými TMB hospodaří:

- Hlavní budova TMB, Purkyňova 105, 612 00 Brno,
- Areál městské hromadné dopravy, Holzova 4, 628 00 Brno,
- konzervátorské dílny a depozitář, Rokycanova 33, 615 00 Brno,
- Areál vojenských kasáren v Brně-Řečkovících, 621 00 Brno,
- Pozemek bývalého kláštera sv. Voršily na rohu ulice Orlí – Josefská s jedním stavebním objektem,
- Areál Letiště v Brně – Černovicích,
- Celnice Chvalovice - Hatě ,
- Objekty stálého těžkého opevnění (STO) MJ-S3 „Zahrada“ a 3 lehké objekty vz.37, 671 22 Šatov.

Přehled kulturních a národních kulturních památek (KP, NKP):

- Železniční příměstská trať v Brně-Líšni, KP č. 10612,
- Kovárna v Těšanech, 664 54 Těšany, KP č. 1031,
- Větrný mlýn v Kuželově, Kuželov, 696 73 Hrubá Vrbka, NKP č. 2293,
- Vodní mlýn ve Slupi, Slup, 671 28 Jaroslavice, NKP č. 6735,
- Stará huť u Adamova, 679 04 Adamov, KP č. 0646,
- Kameňák u Staré huti, 679 04 Adamov, KP č. 0645,
- Šlakhamr v Hamrech nad Sázavou, 591 01 Žďár nad Sázavou, KP č. 7028,
- Rybárna ve Slupi, Slup, 671 28 Jaroslavice, KP č. 6729.

Bezúplatné výpůjčky:

- úprava předmětu smlouvy o výpůjčce ze dne 1.9.2004 mezi TMB a Ministerstvem obrany-Vojenskou ubytovací a stavební správou Brno ev. č. MO:0612/37-35/34-O dodatkem č.4 z roku 2012 –zůstává ve výpůjčce objekt stálého těžkého opevnění (STO) MJ-S 2 „Úvoz“ a 3 lehké objekty vz.37 u obce Šatov,
- výpůjčka tzv. „nového depozitáře“ v Litenčicích (je majetkem Muzea Kroměřížska).

Do bezúplatných výpůjček můžeme prozatím zařadit i další, zejména pozemky, které v současnosti můžeme využívat díky velmi dobrým vztahům se současnými majiteli, např. parkovací plocha u mlýna v Kuželově, kterou využívají naši návštěvníci – majitelem je obec.

Pronájmy:

- část cesty k Brdičkovu mlýnu v Hamrech nad Sázavou – Trojanová,
- parkovací plocha u hlavní budovy muzea – ADMA a.s.,

- travnatá plocha s expozicí letadel u hlavní budovy muzea – ADMA a.s..

Získáním areálu vojenských kasáren v Řečkovících byly postupně jak bezplatné výpůjčky tak pronájmy minimalizovány na nejmenší možnou míru tak, aby naše organizace zefektivnila svůj provoz. Snahou zůstává získání pozemků souvisejících s hlavní budovou tak, aby byl zabezpečen provoz ve stávajícím rozsahu i v případě změny jejich majitelů.

2. Dokumentace a sbírkotvorná činnost

V současné době muzeum dokumentuje 29 oborů vědy, techniky a průmyslové výroby zejména z regionu Moravy, u vybraných oborů pak zabezpečuje dokumentaci v celé ČR. Vlastní dokumentaci a sbírkotvornou činnost zajišťují vzhledem k povaze sbírek, mimo 10ti pracovníků Oddělení dokumentace vědy a techniky i 3 pracovníci ostatních oddělení (tyflopédie, slévárenství a výpočetní technika).

Sbírkotvorná činnost probíhá na základě stávajícího plánu zpracovaného pro období 2008-2014 na základě programu dokumentace sledovaných oborů. Za posledních pět let bylo ročně průměrně získáno 335 přírůstkových čísel sbírkových předmětů či souborů.

Vzhledem k personálnímu obsazení oborů sledovaných v muzeu se rozvíjí především výzkum a dokumentace oborů industriální archeologie, metalurgie, potravinářství-obilnářství (potravinářské stroje-vodní a větrné mlýny), militária, dopravní technika a jemná mechanika. Katalogizace (evidence II. stupně) byla zajištěna u všech nových přírůstků od roku 2000 až do současnosti s tím, že průběžně je také prováděna katalogizace chybějící u některých přírůstkových čísel před rokem 2000.

3. Správa, evidence, ochrana uložení sbírek

Správa a evidence

je prováděna prostřednictvím Oddělení správy sbírek a informací. Kompletní zpracování veškerých dat ohledně sbírkového fondu TMB zabezpečuje centrální evidence sbírek Technického muzea v Brně. Pro evidenci se používá klasické zapisování do přírůstkových knih (celkem se jedná do roku 2013 o 15 ks) spolu s elektronickou formou v podobě programu DEMUS. Sbírková TMB je v Centrální evidenci sbírek MK ČR zapsána pod evidenčním číslem TMB/002-05-06/131 002. V současné době (stav k roku 2013) eviduje muzeum ve sbírkovém fondu 32094 přírůstkových čísel což obnáší 52 913 zatím zpracovaných inventárních čísel. Správa a ochrana sbírky se řídí Směrnicí pro správu, evidenci a ochranu sbírkového fondu TMB č. 2/2011. Tato směrnice upravuje režim nakládání se sbírkou.

V posledních několika letech se provádí digitalizace sbírkových předmětů na základní úrovni, to znamená digitální fotografie (případně několik) pro jednoznačnou identifikaci předmětu. Od roku 2000 se pořizují digitální snímky všech nových přírůstků a v rámci inventarizace a manipulace se sbírkami se postupně doplňují snímky ostatních předmětů. Všechny snímky jsou propojeny s evidencí v programu DEMUS 01.

Vznikající digitální data jsou ukládána v datovém úložišti TMB, které je zálohováno na úložišti v MZM.

Ochrana a uložení sbírek

Jednoznačně nejslabší článek a nejhorší stránka muzea. Z hlediska uložení sbírek patří TMB rozhodně mezi nejhůře zajištěné paměťové instituce zřizované MK ČR. Přestože zabezpečuje prostřednictvím MCK teoretickou i praktickou výuku preventivní konzervace a poskytuje metodickou pomoc při realizaci depozitářů v celé ČR, samo nemá jediný objekt vybudovaný a vhodný jako depozitář a má uložený sbírkový fond (SF) v provizorních

prostorách. V hlavním depozitáři (jediný vytápěný) v Židenicích byl zjištěn havarijní stav stropu a bude muset být vyklizen. Nyní, díky areálu v Řečkovících, je SF z řady pronájmů shromážděn alespoň na jednom místě a ve vlastních prostorách, byť provizorních, bez možnosti řízeně ovlivňovat prostředí v němž jsou sbírky uloženy.

Dvakrát vyčleněné prostředky na MCK a depozitář byly MK ČR použity pro jiné účely, třetí, již přidělené z IOP se zahájeným čerpáním zrušil v prosinci 2010 ministr kultury ČR. Pro vybudování depozitářů je připravena projektová dokumentace včetně příslušných povolení. Investiční záměry byly předloženy na MK ČR v roce 2012, zatím bez odezvy. Přehled současného stavu uložení sbírek je uveden v příloze č. 1.

4. Metodické centrum konzervace (MCK), konzervace a restaurování

Konzervace a restaurování

probíhá na základě požadavku kurátorů s ohledem na potřeby vyplývající z prezentační činnosti (zabezpečení realizace chodu výstav, stálých expozic a technických památek včetně expozic a technologií jež jsou jejich součástí) a výsledků průběžné inventarizace sbírek. Je propojeno s Oddělením správy a evidence SF a navazuje na jeho práci. Konzervaci a restaurování v minulosti zajišťovalo samostatné Pracoviště ochrany movitého kulturního dědictví, které v současné době prakticky splynulo s MCK, a které personálně zajišťuje fungování v MCK oddělení konzervování-restaurování a nahrazuje tak doposud personálně ministerstvem kultury ČR nezabezpečené pracovníky pro MCK. Péče o sbírkový fond muzea prolíná s činností centra, které se tak vlastně stává garantem péče o sbírky TMB.

Metodické centrum konzervace

působí již od roku 2003 jako hlavní muzejní metodické centrum v oblasti konzervování-restaurování v ČR. V současné době je organizační složkou muzea a sestává se z oddělení vědy a výzkumu, oddělení konzervování-restaurování, oddělení metodiky, výuky, služby a pracoviště pro krizové a mimořádné události. MCK nabízí metodický servis a poradenství konzervace a restaurování pro různé subjekty, v prvé řadě pak pro muzea. Provádí průzkum předmětů kulturního dědictví analytickými metodami, poskytuje vzdělávací servis z oblasti konzervace a restaurování pro odbornou i laickou veřejnost, provádí konzervování a restaurování vybraných předmětů kulturní hodnoty, zajišťuje publikační servis a to vydáváním odborné literatury, monografií, sborníků a periodik zabývajících se tematikou ochrany předmětů kulturního dědictví. Poskytuje informační servis, který by umožnil snazší přístup k informacím v oblasti konzervace a restaurování a to prostřednictvím odborné knihovny TMB a on-line anotovanou bibliografií. V neposlední řadě napomáhá řešení krizových situací – eliminuje případné škody způsobené nenadálými krizovými situacemi a účinně sanuje jejich následky.

Vědecko-výzkumná činnost

vytváří systematický a dlouhodobý základ pro rozvoj metod a materiálů ochrany předmětů movitého kulturního dědictví a promítající se do všech úrovní poskytovaných služeb (metodiky, konzultace, školení, semináře ap.). Díky úzké spolupráci s vysokými školami a dalšími výzkumnými organizacemi (zejména PřF MU, FF MU, FCH VUT v Brně, VŠCHT ap.) se daří MCK zapojovat do řady výzkumných projektů, využívat přístrojový i lidský potenciál etablovaných pracovišť pro řešení konkrétních témat z oblasti ochrany sbírkových předmětů včetně zadávání studentských prací. Stále je však výzkumně-vývojová činnost MCK velmi omezena finančním rozpočtem TMB, i když je částečně podpořena z různých účelových dotací TMB, tak i spolupracujících institucí. V r. 2011 se podařilo TMB zařadit na seznam výzkumných organizací, což vytváří lepší podmínky pro vstup do různých grantových projektů - zejména stěžejního programu NAKI MK ČR a zlepšení pozice TMB jako možného příjemce účelových prostředků z oblasti výzkumu a vývoje. Do budoucna lze usilovat o

zařazení do II. fáze hodnocení výzkumných organizací, jako příjemců institucionální podpory.

Konzervátorsko-restaurátorská činnost MCK

je zajišťována 5 konzervátory-restaurátory. V rámci specializace dominují kovové materiály a předměty ze dřeva, nově byl otevřen ateliér pro konzervování-restaurování uměleckořemeslných předmětů a textilu. Výhledově lze uvažovat o rozšíření specializace na papír, knižní vazbu a fotografie. Vybavení konzervátorsko-restaurátorských pracovišť odpovídá standardu v porovnání s českým prostředím, prostorové zázemí je však nevyhovující - zejména konzervátorské dílny nesplňují podmínky pro oddělené technologické operace jako je pískování, kovářské práce, povrchová úprava, práce na obráběcích strojích apod., rovněž konzervátorská laboratoř je přímo propojená s výzkumnou a výukovou laboratoří a dochází k nežádoucímu ovlivňování jednotlivých procesů (optické přístroje & chemické moření apod.). Zásadním nedostatkem je zastaralá forma dokumentace konzervátorsko-restaurátorských zásahů (konzervátorských karet TMB), zejména nesystémová archivace fotodokumentace. Prioritním cílem musí být praktické využívání elektronické konzervátorské karty v systému DEMUS a celkové propojení s CES TMB.

Metodické a vzdělávací aktivity

jsou zajišťovány úsekem vědy a výzkumu, částečně konzervátory. Klíčovým prezentačním médiem je webový portál. Je nutné více prezentovat konzervátorsko-restaurátorské práce, výstupy výzkumu, zpracovávat doporučení a metodiky. Průběžné naplňování, správu portálu a zpracovávání metodik bude do budoucna vyžadovat posílení pracovního úvazku. V rámci vzdělávacích aktivit se úspěšně osvědčila forma specializovaných kurzů pro pracovníky z praxe (tj. kurz Preventivní konzervace, workshop Povrchové úpravy železných kovů), které je potřeba průběžně tematicky rozšiřovat. Kvalitativním přínosem je transformace sborníků z konference na Fórum konzervátorů-restaurátorů a oddělení redakčních prací. Tato ambice zařadit nové Fórum na seznam neimpaktovaných recenzovaných periodik a jeho další rozvoj musí být do budoucna podpořena z dalších dotačních zdrojů. Marketing a propagace MCK nejsou, mimo webový portál, systematicky využívány a budovány. Tato oblast je podmíněna celkovou propagací TMB v rámci činnosti jeho dalších oddělení. Komunikace s laickou veřejností není také dosud pokryta - možnostmi je opět využití webového portálu nebo příprava samostatné výstavy.

Pracoviště pro krizové a mimořádné události

je vybaveno technologií pro sterilizaci knižních a archivních dokumentů - ethylenoxidovou komorou. Personálně není toto pracoviště z MCK obsazeno - v případě akutní potřeby se mobilizují vybraní pracovníci z MCK. Tento jedinečný technický potenciál pracoviště musí být lépe využíván pro další aplikace v rámci konzervování-restaurování - sterilizace dalších materiálů (plasty, useň, textil apod.). Z hlediska metodiky je nutné zlepšit prezentaci výstupů (první pomoc při zasažení předmětů povodní a požárem) na webovém portálu a zřízení "hot line" v akutních případech ohrožení předmětů kulturního dědictví.

V současné době jsou aktivity MCK zajišťovány 10 pracovníky následujících profesí:

- výzkumný a vývojový pracovník - 4 úvazků,
- archeolog - 1 úvazek,
- konzervátor-restaurátor - 5 úvazků.

Na činnosti MCK dále participuje pracoviště Ochrany technických památek a technologií v rozsahu cca 20 %, přičemž dle organizační struktury TMB je tento úsek součástí MCK. Dále se na činnosti MCK podílejí další odborná pracoviště TMB - zejména DOVaT, ve spolupráci s redaktorkou TMB.

5. Prezentační činnost

Pro představování výsledků muzejní prezentace a komunikace s laickou i odbornou veřejností slouží Prezentační soustava. Ta je v TMB chápána jako neuzavřená soustava aktivně reagující na problémy a potřeby společnosti. Hlavními prvky jsou stálé expozice, technické památky in situ s funkčními technologiemi a expozicemi zapojené do regionu života formou pořádání společných programů, dny otevřených dveří zejména do atraktivních depozitářů (MHD, militária, veterány) s výjezdy vozidel, setkáními a burzami spojené s velkým návštěvnickým ohlasem. Pro odbornou veřejnost jsou to především přednášky, semináře, workshopy a práce s téměř tisícovkou členů Klubu přátel Technického muzea v Brně, výukou na školách, vedení diplomových prací atd..

6. Marketing, propagace, fundraising

Na práci marketingu, propagace a fundraisingu se nyní z původních 2 pracovníků podílí celkem 7 fyzických pracovníků (5,3 přepočtených pracovníků) z různých oddělení muzea. Tento způsob práce se příliš neosvědčil, vážla komunikace mezi jednotlivými odděleními protože nevyjasněnost kompetencí ztěžovalo i řízení těchto činností.

7. Věda a výzkum

TMB bylo dnem 30. 9. 2011 na 267. zasedání Rady pro výzkum, vývoj a inovace přijato mezi výzkumné organizace – příjemce účelové podpory výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (dále „VaVal“). V návaznosti na zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ve znění zákona č. 110/2009 Sb., a v souladu s předpisy Evropských společenství a Zřizovací listinou TMB organizace provádí základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj a šíří jejich výsledky prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií. Plněním úkolů vědy, vývoje a inovací bylo pověřeno Oddělení dokumentace vědy a techniky (DOVAT) a Metodické centrum konzervace (MCK). Tým DOVAT se dlouhodobě věnuje především výzkumu v dokumentaci jednotlivých oborů vědy a techniky, tvorbě oborových sbírek dle sbírkotvorného plánu, řešení projektů VaVal a také prezentaci výsledků svých výzkumů.

Vědecko-výzkumná činnost MCK vytváří systematický a dlouhodobý základ pro rozvoj metod a materiálů ochrany předmětů movitého kulturního dědictví a promítající se do všech úrovní poskytovaných služeb (metodiky, konzultace, školení, semináře ap.). Díky úzké spolupráci s vysokými školami a dalšími výzkumnými organizacemi (zejména PŘF MU, FF MU, FCH VUT v Brně, VŠCHT ap.) se daří MCK zapojovat do řady výzkumných projektů, využívat přístrojový i lidský potenciál etablovaných pracovišť pro řešení konkrétních témat z oblasti ochrany sbírkových předmětů včetně zadávání studentských prací. Stále je však výzkumně-vývojová činnost MCK velmi omezena finančním rozpočtem TMB, i když je částečně podpořena z různých účelových dotací TMB, tak i spolupracujících institucí. V roce 2011 se podařilo TMB zařadit na seznam výzkumných organizací, což vytváří lepší podmínky pro vstup do různých grantových projektů - zejména stěžejního programu NAKI MK ČR a zlepšení pozice TMB jako možného příjemce účelových prostředků z oblasti výzkumu a vývoje. Do budoucna lze usilovat o zařazení do II. fáze hodnocení výzkumných organizací, jako příjemců institucionální podpory.

8. Financování a ekonomika

Financování muzea je zajišťováno převážně z veřejných zdrojů (státního rozpočtu) a částečně z vlastních zdrojů, které představují výnosy tvořené především pronájmy tržbami za vstupné a služby realizované MCK a konzervátorskými pracovišti. Zařazením TMB na seznam výzkumných organizací vytvořilo lepší podmínky pro vstup do grantových projektů

jednak jako příjemce v programu NAKI MK ČR, jednak ze sdružených projektů s vysokými školami a ostatními vědecko výzkumnými institucemi.

V důsledku snižování příspěvku od zřizovatele už vzrostl podíl financování z vlastních zdrojů a muzeum se tak dostává do svízelné situace, kdy nezbytné opakující se náklady na zabezpečení základního provozu musí hradit z výnosů (viz příloha č. 2)

III.

Popis cílového stavu organizace

Střednědobá Koncepce Technického muzea v Brně 2014 – 2020 plynule navazuje na předcházející Koncepci 2007 – 2013. Nová Koncepce je ve své podstatě kontinuálním materiálem naplňujícím hlavní směr, který TMB nastoupilo s cílem vybudovat paměťovou instituci jako moderní, otevřené a nejširší veřejnosti příjemné muzeum vědy a techniky rozšířené o vědeckovýzkumnou činnost a segment zabezpečující metodickou pomoc ve smyslu Vyhlášky č. 275/2000 Sb., kterou se provádí Zákon č. 122/2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy v oblasti konzervování-restaurování zapsané v CES.

Nová koncepce dále vychází z rozborů a analýzy stávajícího stavu je zpracována v cenách a organizaci k datu 31.3.2013. Je základním dokumentem určujícím cíl, směr a způsob rozvoje Technického muzea v Brně.

Základní cíle Technického muzea v Brně:

1. Dokončit revitalizaci nemovitého majetku pro muzejní účely a zajistit tak zázemí nejen pro rozvoj stěžejních činností zejména v oblasti prezentace, ochrany a uložení sbírek ale i zázemí splňující alespoň základní podmínky pro spokojenost a potřeby návštěvníka.

2. Vytypovat obory dokumentace historie a vývoje vědy, techniky a průmyslové výroby se zaměřením na region Brna, Moravy a u vybraných oborů pak celé ČR s důrazem na dokumentaci od roku 1945 až do současnosti s vytýčením hlavních směrů sbírkotvorné činnosti.

3. V oblasti prezentace a komunikace s veřejností vytvářet programy nabízející široké, rozmanité a kvalitativně hodnotné spektrum aktivit pro odbornou veřejnost, školy a především pak pro volnočasovou aktivitu nejširší veřejnosti.

Pro tuto činnost je třeba zejména:

- dokončit realizaci expozic v hlavní budově a vyřešit s konečnou platností zmobilnění a prezentaci v Evropě unikátní a ojedinělé sbírky kolejových vozidel městské a příměstské hromadné dopravy,

- využít potenciál technických památek v co největší míře k jejich zapojení do regionu s cílem přispět tak mimo naplnění volného času i k rozvoji turistického ruchu,

- stanovit transparentní výstavní politiku uspokojující zájmy a potřeby společnosti a optimalizovat výstavní program s cílem nejen zaujmout a přilákat návštěvníka ale i využívat jej pro marketingovou aktivitu a umožnit získávání financí a výhod pro muzeum.

4. Ve správě, evidenci a ochraně sbírek především:

- zabezpečit zpracování metodiky, postupů a forem zpřístupňování informací uložených ve fondech TMB v souladu s předpisy a zásadami správy a evidence sbírek,

- dořešit otázku katastrofálního stavu uložení sbírek muzea a zabezpečit tak jejich ochranu s akcentem na preventivní konzervaci,

- z hlediska konzervování a restaurování sbírek TMB a úkolů v oblasti metodiky ochrany movitého kulturního dědictví a sbírek zapsaných v CES MK ČR vyplývajících pro TMB ze

zákonných opatření definitivně vyřešit problematiku Metodického centra konzervace a jeho postavení a fungování v TMB.

5. Ve vědě a výzkumu zpracovat návrh postupů a harmonogramu činností pro splnění podmínek na zařazení Technického muzea v Brně mezi příjemce institucionální podpory vědy a výzkumu v MK ČR.

6. Reorganizovat a zabezpečit v TMB fungování marketingu, propagace, fundraisingu a práci s veřejností.

7. Vnitřně uspořádat organizačně muzeum tak, aby bylo schopno vystupovat jako jeden celek a zajistilo fungování jednotlivých činností zajišťujících základní cíle koncepce a umožnilo naplňovat jejich vysoké standardy. Změny musí respektovat specifika jednotlivých odborů a oddělení a spolu s personální politikou by mělo z TMB vytvořit moderní, dynamickou instituci.

8. Zajistit financování Metod a způsobů k dosažení stanovených cílů.

IV.

Metody a způsoby k dosažení stanovených cílů

1. 2014-2020

Získání a revitalizace majetku

1.a 2014-2020

Získat halu A (obr.č.2) a část areálu na ulici Purkyňova (zelená část obr.č.3) pro expozice MHD, brněnského průmyslu se zaměřením na textilní průmysl a strojírenství. Tím se uzavře etapa zajišťování MTZ, která umožní vybudovat moderní prezentační centrum evropské úrovně.

Zájem majitele na odprodej trvá a je možné navázat na jednání uvedená v části I. Úvod – zhodnocení realizace úkolů Koncepce 2007-2013. Financování a ekonomika (viz příloha č.10)

Odpovídá: ředitel organizace a vedení TMB

1.b 2015-2018

Vybudovat v 0. podlaží restauraci v prostoru krytého stání pro automobily.

Tato služba návštěvníkům, ale nejen jim, je v současné době zcela standardní a dle průzkumů zde velmi chybí. Současné automaty na občerstvení jsou považovány za nepostačující vzhledem k velikosti organizace a času zde stráveném návštěvníky. Prostor pro zřízení restaurace obr. č.4a,b,d je zvolen tak, aby mohla fungovat mimo provoz muzea tedy zcela nezávisle i do večerních hodin. To je nutný předpoklad pro možné pronajmutí. Oddělení by bylo provedeno prosklením celé stěny, aby návštěvník restaurace měl výhled do expozice, která by byla pro noc speciálně nasvícena. Směrem ven z budovy bude pro letní provoz realizováno venkovní sezení kryté markýzou. Zřízením restaurace by se vyřešilo stravování zaměstnanců muzea, toto také programově nabídnout pro organizovanou turistiku a mimobrněnské školní zájezdy. Předpokládaná kapacita restaurace bude cca.100 míst. Stávající sociální zařízení v 0. podlaží je nutno rozšířit a uzavřít směrem do expozičního prostoru a spojit s vlastním prostorem restaurace. viz. obr.4d.

Finanční požadavky: vestavba

11.000.000,- Kč (ceny jsou uvedeny bez technologie a vnitřního vybavení)

Odpovídá: ekonomický náměstek, vedoucí oddělení provozně investiční

1.c 2016-2020

Realizace pochůzkové plošiny u kovolitecké dílny.

Vybudováním této vysunuté plošiny obr. č.4c propojené s kovoliteckou expozicí prosklenými dveřmi se rozšíří výstavní plocha se zaměřením na prezentaci „venkovní litiny“ a zároveň se zastřeší vjezd do garáže, což usnadní provádění některých prací spojených s tvorbou výstav.

Finanční požadavky: pochůzná plošina + krycí zástěna likusáku 5 000.000,- Kč
Odpovídá: ekonomický náměstek, vedoucí oddělení stavebně provozní

1.d 2014-2016

Konzervátorské dílny a depozitář Židenice.

Vzhledem ke stáří budovy, konstrukci stropu a krovu, bylo již v minulosti nezbytné krov sanovat (trubková konstrukce), aby nemuselo dojít k vystěhování depozitu. Toto opatření však nestačí a stávající havarijní stav únosnosti stropu nad hlavním depozitem, který je jednoznačně staticky provázán s konstrukcí krovu, již nezajišťuje potřebné a hlavně bezpečné uskladnění sbírkových předmětů. Obě tyto konstrukce vyžadují nutnou sanaci, kterou nelze provádět bez vyklizení sbírkových předmětů hlavního depozita. Jako nejvhodnější se jeví varianta přebudovat uvolněný objekt SO 032 (bývalá jídelna) v areálu Řečkovice na záchytný depozitář.

Finanční požadavky: sanace stropu a krovu – v současné době probíhá zpracování projektové dokumentace, z vybraného technického řešení vyplynou odpovídající finanční náklady na realizaci.

přebudování objektu SO 032 pro provizorní uložení sbírek 1.800.000,- Kč
Odpovídá: ekonomický náměstek, vedoucí oddělení provozně investiční

1.e 2014-2017

Vybudování MCK a depozitářů TMB v areálu Řečkovice.

I když na projekt MCK byly již dvakrát z MK ČR vyčleněny finanční prostředky ve výši 290 a 230 mil. Kč z fondu na odstranění povodňových škod, ke kterým TMB předložilo příslušné investiční záměry, k vlastní realizaci nikdy nedošlo, jelikož tyto finanční prostředky byly MK ČR nakonec použity k jiným účelům. Přesto TMB zahájilo od r. 2003 realizaci Metodického centra konzervace z vlastního rozpočtu (v zásadě bez finanční pomoci ze strany MK ČR) jako další organizační složky muzea, zajišťující metodickou pomoc vlastníkům a správcům sbírkám zapsaným v CES dle zákona č. 122/2000 Sb. V rámci Koncepce TMB na léta 2007 - 2013 je dále rozpracováno vybudování nového zázemí a rozvíjení MCK, s uvedením do provozu od roku 2014. Vzhledem k tomu, že provozování MCK se negativně odráží na ostatních činnostech muzea (výstavy, akvizice, apod.), které musí být omezovány, bylo snahou hledat i jiné zdroje financování z programů EU. Toto úsilí souvisí také s tím, že poptávka a tím nárůst požadavků na metodickou pomoc neustále narůstaly, a nadále narůstají. Na konci roku 2009 byl do výzvy IOP - prioritní osa 5, Oblast intervence 5.1.a podán projekt na vybudování MCK a centrálních depozitářů. V květnu 2010 byly přiděleny finanční prostředky ve výši 230 mil. a zahájeny projektové práce. V prosinci 2010 MK ČR ale projekt zastavilo a zrušilo. Po dalších osobních jednáních tehdejší ministr kultury uznal potřebu rozvoje MCK s tím, že je nutné přepracovat daný projekt. Přípravu obou projektů tak TMB financovalo z vlastních zdrojů a upravený projekt pro stavební povolení by v roce 2011 předložen místně příslušnému stavebnímu úřadu ke schválení. Po jednání s Odborem vnitřní správy a investic MK ČR bylo dohodnuto, že TMB na počátku roku 2012 předloží Investiční záměr na léta 2012-2014 na tuto akci, Investiční záměr byl předložen.

Koncepce přestavby MCK vychází z předpokladu realizace investičního záměru a navýšení rozpočtu TMB (2012 - 2015) investičními prostředky ve výši 176 mil. Kč. Pokud nedojde k úpravě rozpočtu v požadované výši, bude přestavba objektů v Brně -

Řečkovických probíhat na velmi omezené úrovni a prakticky bude znamenat konec nadějí na vybudování MCK vůbec.

Rozpočet přestavby MCK

ROK	2013	2014	2015	2016
investiční náklady v tis.Kč	5-6 000	60 000	50 000	60 000

Termín: odsunutí zahájení na rok 2014, ukončení v roce 2017

Odpovídá: ekonomický náměstek, vedoucí oddělení provozně investičního

1.f 2014-2020

Areál letiště v Brně-Černovicích.

TMB mělo areál od r.2009 ve výpůjčce od AČR. Do vlastní správy získalo TMB areál smlouvou o změně příslušnosti hospodařit s majetkem státu č. 11/18/3/6/3312 ke dni 8.1.2013 v hodnotě 17,5 mil Kč. Do této doby nemohlo TMB do areálu investovat žádné finanční prostředky vyjma běžné údržby a oprav. Areál zahrnuje 4 samostatné objekty (včetně dvou hangárů) a je využíván především jako depozitář letadel a letecké techniky. Ostatní volné plochy tvoří zpevněná betonová a asfaltová plocha, vnitřní komunikace a travnaté plochy.

Finanční nároky na provoz, údržbu a opravy areálu pro léta 2013-2014 jsou uplatněny u MK „Rozpisem nákladů nové provozní kapacity rok 2013“. V důsledku vývoje okolních stavebních záměrů a jejich postupné realizace (MMB, průmyslová zóna aj.) došlo k značnému zkomplikování přístupnosti areálu k městským inženýrským sítím (voda, elektřina, kanalizace). Původní přípojky vody a kanalizace Magistrát města Brna zrušil z důvodu značných ztrát a vysokých nákladů na údržbu. Pozn.: přípojky nebyly součástí městské sítě pod správou BVaK. TMB zpracovalo projekt pro vybudování nových přípojek do ul. Těžební, ale nedošlo k dohodě a souhlasu od vlastníků okolních dotčených pozemků (MMB). V současné době probíhají další jednání o jiných možnostech připojení areálu do sítí BVaK. Co se týká elektřiny, je podána žádost u EON pro novou přípojku, neboť stávající situace je nevyhovující, tak jak byla zajištěna AČR. Do připojení od EON je zatím provozován původní způsob od AČR. Pro další využívání areálu je zásadní a naléhavé zajistit obnovu těchto připojení a dále věnovat velkou pozornost opravám a údržbě všech objektů, včetně zabezpečení areálu. Nejvýhodnějším využitím areálu se jeví realizace zpřístupněného depozitáře a vytvoření potřebného zázemí pro tuto činnost, z toho vyplývá nutnost úprav jednotlivých objektů potažmo celého areálu aby splňoval podmínky pro přístup veřejnosti.

*Finanční požadavky : přípojka vody+areálový rozvod 2.300.000,- Kč
kanalizace 3.200.000,- Kč*

Odpovídá: ekonomický náměstek, vedoucí oddělení provozně investiční

1.g 2014-2016

NKP Větrný mlýn v Kuželově.

V areálu větrného mlýna je nutné vybudovat technické, hospodářské a hlavně sociální zázemí pro návštěvníky přestavbou pomocného hospodářského objektu (původní stodola).

Finanční požadavky: přestavba 1.000 000,- Kč

Odpovídá: ekonomický náměstek, vedoucí oddělení provozně investiční

1.h 2014-2018

Stará huť v Josefově u Adamova (památková rezervace).

Předchozí cíl, obnovit vyzdívkou vysoké dřevouhelné pece a rekonstruovat vchodovou část včetně lávky, byl splněn.

Vápenné pece byly v předchozím období částečně sanovány, nesanovaná část opěrné zdi a pecí vykazuje statické poruchy a bude nutné tuto situaci řešit. Objekt „Kameňák“ bude nutné sanovat proti zemní vlhkosti dle návrhu Ing. Michala Balíka, CSc.

Finanční požadavky: sanace objektu „Kameňák“ 2.500.000,- Kč
sanace vápenné pece 1.200.000,- Kč

Odpovídá: ekonomický náměstek, vedoucí oddělení provozně investičního

2. Dokumentace a sbírkotvorná činnost

2014 – 2020

V oblasti dokumentace na základě personálního obsazení zpracovat do 30.6.2014 plán dokumentace jednotlivých oborů vědy, techniky a průmyslové výroby se zaměřením na období od roku 1945 do současnosti. Plán bude vycházet z metodiky dokumentace současnosti zpracované v Koncepti 2008-2013.

Odpovídá: náměstek ředitele pro odbornou činnost, vedoucí odd. DOVaT

Na základě plánů dokumentace, prezentačních a vědeckovýzkumných aktivit zpracovat v termínu do 30.9.2014 *Plán sbírkotvorné činnosti na léta 2015-2021 a Plán katalogizace nezpracovaných přírůstkových čísel sbírkového fondu muzea získaných před rokem 2000.*

Termín plnění: průběžně

Odpovídá: náměstek pro odbornou činnost, vedoucí odd. DOVaT

Dořešit problematiku zpracování a uchovávání sbírek TMB archivní povahy ve smyslu archivního zákona a zákona o evidenci sbírek muzejní povahy s cílem vytvořit metodiku pro práci s tímto druhem sbírek.

Termín: 31.12.2014

Odpovídá: náměstek ředitele pro odbornou činnost, vedoucí odd. DOVaT

3. Prezentace a komunikace s veřejností

Stálé expozice

I když chybí v hlavní budově od jejího otevření 2003 dokončit ještě několik expozic, je zřejmé, že u některých sloužících více než 10 let, musí dojít z hlediska současných prezentačních možností, zájmů a potřeb společnosti a uspokojení návštěvníka ke změnám.

2014-2020

Dokončit realizaci expozic v hlavní budově nerealizované v Koncepti 2008-2013.

2014-2015

Expozice Optiky a výpočetní techniky v suterénu muzea.

Finanční požadavky: 8 000 000,- Kč

Odpovídá: vedoucí odd. provozu a investic, odd. DOVaT a ved. odd. výstav a expozic

2015-2016

Expozice zbraní ve 2. nadzemním podlaží a motocyklů včetně VC Brna v 1. nadzemním podlaží v prostorách bývalého výstavního sálu.

Finanční požadavky: 1 500 000,- Kč

Odpovídá: ved.odd. DOVaT, vedoucí odd. výstav a expozic

2015-2018

Připravit a zabezpečit revitalizaci expozice letectví a plastického modelářství s cílem využití možností prostoru pro realizaci návštěvnický zajímavých a atraktivních nových expozic.

Odpovídá: náměstek ředitele pro odbornou činnost

2014-2018

Zabezpečit obměnu a další rozvoj Technické hery.

Zpracovat v termínu do 31.12.2014 nový scénář s cílem realizace v letech 2015-2020.

Předpokládané náklady:

3 500 000,- Kč

Odpovídá: náměstek ředitele pro hlavní činnost

2014-2020

Expozice Městské hromadné dopravy.

Jedna z nejcennějších sbírek v TMB evropské úrovně dokumentuje vývoj a historii MHD s kompletním zastoupením provozuschopných a funkčních reprezentantů všech v minulosti užívaných trakcí od koňky, přes páru až k elektřině. Podmínkou její realizace je získání haly A v objektu Purkyňova (viz, kapitola IV bod 1a).

Termín: průběžně

Odpovídá: ředitel organizace a odborní náměstci

Výstavní činnost

2014-2020

Zpracovat plán výstavní činnosti 2014-2020 muzea do 31.3.2014 s tím, že bude tvořen maximálně dvěma reprezentativními výstavami z nichž jedna musí být vlastní s maximálním využitím SF TMB. Tento plán bude znamenat redukci rozsahem menších výstav, umožňující koncentraci PR, marketingu a fundraisingu.

Hlavní téma roku 2014 Velká válka (1914 sté výročí) a nultý ročník mezinárodního bienále *Design* s cílem vytvořit v budoucnu podmínky pro setkávání evropského studentského designu v Brně.

Termín plnění: průběžně

Odpovídá: náměstek ředitele pro hlavní činnost, ved.odd. výstav a expozic a odd. marketingu a komunikace s veřejností

2014-2020

Ostatní menší výstavy nebo výstavy speciálního zaměření jako součásti ročních plánů, v počtu 3 – 5 buď přejeté nebo vlastní s majoritním podílem exponátů z vlastních fondů.

Termín plnění: průběžně

Odpovídá: náměstek ředitele pro hlavní činnost, ved.odd. výstav a expozic a odd. marketingu a komunikace s veřejností

Projekty a technické památky

2014-2020

Celnice Chvalovice-Hatě s expozicí.

Technické muzeum v Brně v rámci dokumentace současnosti zareagovalo na vstup ČR do Schengenského prostoru a zpracovalo projekt na vybudování expozice in situ v objektu bývalé celnice, kterou muzeum přebralo do své správy, Věda a technika na hranicích bez hranic. Je třeba se zjevně pokusit zajistit financování i přes špatné zkušenosti se zrušeným projektem MCK, mimo rozpočet jak TMB, tak kapitoly kultura, tedy nejlépe z evropských fondů či norských fondů.

Termín: průběžně

Projektové náklady:

27 000 000,- Kč

Odpovídá: ředitel organizace a náměstci ředitele

Technické památky

2014-2020

Pro využití potenciálu technických památek zpracovat do 31.3.2014 plán a časový harmonogram aktivit zapojujících TMB do života regionu s cílem jeho propagace jako instituce příznivé nejen pro místní komunitu, ale ostatní návštěvníky. Přispět tím nejen k naplnění volného času, ale i k rozvoji turistického ruchu.

Termín plnění: průběžně

Odpovídá: náměstek pro odbornou činnost, oddělení DOVaT, odd. výstav a expozic, odd. marketingu a komunikace s veřejností

4. Správa, evidence a ochrana sbírek

Správa sbírek

Organizace správy a evidence sbírek zůstanou beze změny. Připravit se na přechod na program DEMUS 2010 a zajistit proto vybavení všech počítačů používaných pro práci se sbírkovou evidencí nový program Microsoft Office 2010 (současně se používá verze 1997) a provést konverzi dat. Pokud bude dodán na trh modernější program pro evidenci a správu sbírek zvážit jeho nasazení s následným převodem dat.

Termín: 2015-2016

Odpovídá: vedoucí správy sbírek a informací

2014-2020

Zajistit zvyšování počtu digitalizovaných sbírek se zaměřením se na:

- velkoplošné materiály (výkresy, skicy, plakáty atd.) pro jejich využití pro výstavní a badatelské účely budou digitalizovány z ekonomických důvodů dodavatelský, stejně jako filmové materiály, podle finančních možností muzea,
- fotografické materiály (negativy i pozitivy), zvukové a obrazové materiály zaznamenané na VHS a DVD budou digitalizovány vlastními silami a budou archivovány v datovém úložišti na discích DTD,
- distribuované datové úložiště, které bude, pro zvýšení spolehlivosti, vybaveno archivační páskovou jednotkou LTO, protože správa úložiště v MZM je prováděna studenty a může být ohrožena dostupnost záloh.

Na základě výše uvedeného zpracovat do 30.9.2014 návrh na realizaci digitalizace celého sbírkového fondu TMB

Termín digitalizovaného zpracování: průběžně

Odpovídá: náměstek pro odbornou činnost, vedoucí odd. správy sbírek a informací

Ochrana a uložení sbírek

Jednoznačně prvořadý úkol Technického muzea v Brně na léta 2014-2020. Havarijní situace jediného, ve smyslu zásad uložení a ochrany muzejních sbírek, depozitáře nutí organizaci řešit tuto situaci bezodkladně s maximální prioritou v činnosti a úkolech organizace.

V roce 2014 provést realizaci rekonstrukce budovy 8 (objekt SO 032) v areálu Řečkovice k uložení sbírek z depozitáře Židenice (viz bod 1. kapitoly IV)

Termín: 2014

Odpovídá: vedoucí oddělení provozně investiční

Zpracovat do 30.9.2014 harmonogram a zajistit realizaci stěhování SF z depozitáře Židenice do objektu SO 032 v Řečkovicích.

Odpovídá: vedoucí odd. správy sbírek a informací

Do konce roku 2015 dokončit rekonstrukci budovy 20 (objekt SO 033) pro uložení lehčích SF a po ukončení pronájmu budovy 25 (objekt SO 010) v ní provést odpovídající stavební úpravy pro uložení sbírek se zajištěným temperováním.

Odpovídá: vedoucí oddělení provozně investiční

Zpracovat do 31.12.2014 harmonogram a zajistit následnou realizaci stěhování sbírkového fondu uloženého v depozitářích zámku Litenčice a garáží Řečkovice

Termín plnění: průběžně

Odpovídá: vedoucí odd. správy sbírek a informací

Předpokládaný celkový stav depozitářů a uložení sbírek je uveden v příloze č. 3.

5. Metodické centrum konzervace

Základním cílem metodického centra konzervace je podpora a rozvíjení správné praxe při ochraně movitého kulturního dědictví v ČR a to především při péči o sbírky muzejní povahy. MCK tak zajišťuje komplexní servis zahrnující identifikaci podstaty konzervátorského-restaurátorského zásahu pomocí vědecké analýzy s využitím metod humanitních i přírodních věd, aplikaci ochranných opatření (preventivní konzervace, sanační konzervace, restaurování) a v neposlední řadě i průběžnou edukační činnost v oboru muzejní konzervace a muzeologie. Edukační činnost MCK se v souladu se současnými trendy obrací nejen k profesionálním muzejním konzervátorům-restaurátorům, ale i studentům i k ostatním odborníkům participujícím při správě a využívání kulturního dědictví. Vedle zmíněného je MCK rovněž schopno poskytnout efektivní pomoc při záchrana následného ošetření a uložení sbírkových předmětů zasažených účinky mimořádných událostí. Metodické centrum je garantem zajištění a realizace činností v oboru konzervování-restaurování v TMB. Za účelem vybudování respektovaného metodického centra s vysokým odborným kreditem je nutné se v následujícím období zaměřit na tyto cíle:

Výzkumná a vývojová činnost (je součástí následujícího bodu č. 6 Věda a výzkum, oblast MCK,

Konzervování-restaurování

Konzervování-restaurování předmětů kulturní hodnoty zahrnuje rovinu preventivní konzervace, sanační konzervace a restaurování, plně v souladu s mezinárodními etickými kodexy (ICOM - CC, E.C.C.O) a Dokumentem o profesi konzervátora-restaurátora (AMG). Propojuje výsledky výzkumného a vývojového úseku se znalostí materiálové podstaty předmětů a historického kontextu.

- rozvíjení primární specializace - konzervování-restaurování sbírkových předmětů z oblasti techniky, vědy a průmyslu (znalost původních výrobních a řemeslných postupů, ale i novodobých moderních materiálů, schopnost vysoce odborného posouzení a navržení optimálního ošetření)
- zaměření na sbírkové předměty z kovů a jejich slitin (archeologické, historické a novodobé materiály), uměleckořemeslné předměty ze dřeva, usně a textilu, polymerní materiály
- rozšíření specializace na ošetření papíru a knižní vazby, fotografického materiálu
- konzervování-restaurování na zakázku dle požadavků externích zájemců, konzultační a poradenská činnost
- zhotovování kopií a odlitků, replik sbírkových předmětů

Kritériem hodnocení konzervátorsko-restaurátorské činnosti je kvalita a počet ošetřených předmětů kulturní povahy, systematické zpracovávání konzervátorsko-restaurátorské dokumentace, metodických listů, článků, publikací popř. dalších dle platné metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací.

Metodický, vzdělávací, informační a publikační servis

Posláním tohoto úseku je systematické šíření znalostí a zkušeností z oblasti ochrany předmětů kulturního dědictví, zvyšování morálního kreditu profese, zlepšování přístupnosti veřejnosti ke kulturnímu dědictví, osvětová činnost. Nástroji pro uplatňování uvedených cílů jsou:

- **webový portál** pro sdílení informací z oboru konzervování-restaurování - zpřístupňování výsledků odborné činnosti, prezentace výzkumných projektů, metodik a doporučení pro optimální ochranu sbírek; on-line knihovna odborné literatury, zpřístupňování databank údajů a konzervátorsko-restaurátorských zpráv
- **vzdělávací aktivity** - pořádání Konference konzervátorů-restaurátorů, Kurzů preventivní konzervace, seminářů a workshopů na vybraná témata (např. Archeolog § Konzervátor, Ochrana kulturního dědictví před požáry apod.), konzervátorské praktikum pro studenty oboru muzeologie FF MU v Brně, stáže a praxe pro studenty středních a vysokých škol
- **publikace - vydávání periodika** Fórum pro konzervátory-restaurátory vytvářející prostor pro prezentaci vědeckých statí z oboru ochrany předmětů kulturního dědictví, konzervátorsko-restaurátorských zásahů, ale i přenosu informací, aktuálních sdělení a odkazů; vydávání odborných publikací (např. Konzervace-restaurování kovů a jejich slitin, Vybrané metody identifikace materiálů) a metodik
- zpracování konceptu **samostatné výstavy** prezentující aktivity MCK a celkovou problematiku ochrany kulturního dědictví.
- koordinace činnosti s dalšími metodickými centry MK ČR - specifikace plánů, navázání spolupráce a vytvoření sítě partnerů MCK - zástupci muzeí, památkové péče, vysokých škol, ap.; profilace potřeb a společných úkolů
- zapojení MCK do mezinárodní sítě konzervátorských institutů (ICCROM, The Netherland Conservation Institute, Hornemann Institut, IIC - International Institute of Conservation of Historic and Artistic Works atd.)

Kritériem hodnocení činnosti je kvalita šíření a propagace informací o aktivitách MCK, snadná dosažitelnost k výsledkům MCK a jeho nabízeným službám.

Krizové a mimořádné události

Pracoviště poskytuje rychlou pomoc při záchraně předmětů kulturního dědictví v mimořádných případech ohrožení, kterými jsou např. požár, povodeň, vichřice, průmyslová havárie, vandalismus apod. a to jak formou konzultací tak i přímou účastí při první pomoci ohroženým předmětům či poskytnutím záchranných depozitářů nebo zabezpečením následného ošetření především vysušování a sterilizace vodou zasažených předmětů. Ve standardním období (tj. mimo krizové události) se podílí na zajištění aktivit MCK v oblasti průzkumu a ochrany předmětů kulturního dědictví aplikací daného přístrojového a technického vybavení tj. např. zajištění desinfekce nebo sterilizace předmětů napadených biologickými škůdci apod.

6. Věda a výzkum

Hlavní prioritou je snaha o splnění podmínek pro zařazení TMB mezi příjemce institucionální podpory. V návaznosti na zpracované koncepce jednotlivých oddělení a jejich podílu na výzkumné činnosti jsou určeny hlavní směry VaVal:

- pramenný výzkum k dějinám techniky, průmyslu a věd (exploatace informací z vlastních muzejních fondů a výzkumu v dalších paměťových institucích)
- metalurgie, výzkumy a experimenty přispívající k objasnění zanikajících nebo vymizelých výrobních, především metalurgických postupů a technologií v oblasti kovů a slitin
- v oblasti MCK budou aktivity směřovány zejména do roviny aplikovaného výzkumu se zřetelem na zhodnocení stávajících postupů ochrany předmětů kulturní hodnoty a jejich zavedení do praxe a systematické a efektivní využívání nových a moderních technologií
- diagnostika a materiálový průzkum předmětů s důrazem na nedestruktivní metody, aplikace archeometrie pro hodnocení nejstarších dochovaných artefaktů, tvorba srovnávacích databank a metodik
- ověřování a vývoj metod, materiálů a postupů-strategickými cíly jsou ochrana archeologických a historických kovových předmětů, technických sbírek a moderních materiálů (novodobé slitiny kovů, plasty), plazmochemické a vakuové metody, dezinfekce a dezinfekce materiálů
- preventivní konzervace sbírek-kontrola a regulace parametrů vnitřního prostředí muzejních institucí, hodnocení klimatických a světelných podmínek, chemických vlivů-polutantů, stanovení správného režimu zacházení se sbírkami

Kriteriem hodnocení vědecko-výzkumné činnosti budou zprávy o interních výzkumných projektech, metodické listy, certifikované metodiky, články, publikace a další dle platné metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací.

Termín plnění: průběžně

Odpovídá: vedoucí odd. DOVaT, náměstek ředitele pro MCK

7. Organizační změnou zajistit vytvoření oddělení marketingu, propagace, fundraisingu a práce s veřejností s názvem Práce s veřejností a marketing

Termín: do 30.6.2014

Odpovídá: ředitel organizace

Na základě Koncepce na léta 2014-2020 oddělení DOVaT, odd. prezentace a práce s veřejností a MCK a ve spolupráci s nimi připravit *Plán činnosti na léta 2014 a 2015*.

Termín: do 30.9.2014

Odpovídá: vedoucí oddělení práce s veřejností a marketing

8. Na základě požadavků a potřeb vyplývajících z této koncepce a ve smyslu možností poskytnutých odborem zřizovatelem v oblasti práce a mezd provést takové organizační a personální změny vedoucí k vytvoření plně funkční, moderní a dynamické instituce.

Termín: do 30.6.2014 a dále průběžně do roku 2020

Odpovídá: ředitel organizace a náměstci ředitele

9. Financování a ekonomika

Oproti dosavadnímu způsobu financování činnosti muzea vyplývajících z Koncepce 2008-2013 promítané do ročních plánů nelze očekávat žádné plnění z vlastních zdrojů, protože po trojnásobném snížení příspěvku zřizovatele v letech 2009-2014 přišlo TMB (v cenách a organizaci 2009) o 8 056 tis Kč státního příspěvku na provoz (viz. příloha č. 2). Financování je tedy možné pouze ze SR formou některých dotací, grantů atd.. Dále pak mimo SR především z evropských a norských fondů.

IV.

Závěr

Základním úkolem pro nastávající období je získání zbytku areálu s halou A na Purkyňově ulici, které je podmínkou pro dokončení a vybudování moderního muzea umění vědy a techniky.

Přímé sousedství areálu VUT Brno a vysokoškolských kolejí pro ubytování tisíců studentů, Technologického parku, Technického inkubátoru, sídla Středoevropského technologického institutu, sportovišť VUT přístupných široké veřejnosti spolu s budovanou oddechovou zónou jsou ideálním předpokladem zapojení Technického muzea do vzdělávacích a volnočasových aktivit nejširší veřejnosti.

Jedná se o neopakovatelnou příležitost maximálního využití potenciálu paměťové instituce ve prospěch potřeb a požadavků společnosti.

Tato koncepce je základním materiálem a vycházela z diskuse a podnětů odborných pracovníků muzea. Není uzavřeným dokumentem představujícím překážku dalším dynamizujícím prvkům rozvoje instituce a bude průběžně dle potřeb aktualizována v kontextu proměn jak z hlediska rozvoje muzejnictví, tak potřeb a požadavků společnosti.

Autorský kolektiv:

Ing. Vlastimil Vykydal, ředitel Technického muzea v Brně

Ing. Ivo Štěpánek, náměstek ředitele Odboru vědy a techniky a koordinátor koncepce

Participantí projektu:

Ing. Alena Selucká, Mgr. Pavla Stöhrová, A.Tichý, Ing. Martin Mrázek, Ph.D., Ing. Jaroslav Pipota, Ing. Ivo Hubr, Mgr. Veronika Glettová, Mgr. Marek Kozel, Mgr. Klára Havlíčková, Ing. Radana Jedonová

Brno, listopad 2013

Depozitáře a uložení sbírek TMB

Současný stav

Lokalita, objekt	Využitelná plocha v m ²		Poznámka		
	vyhovující	nevyhovující			
	plocha	z toho regály	plocha	z toho regály	
Rokycanova 33, depozitář a konzerv. dílny	910	655	0	0	přehlněné, nutná rekonstrukce
Řečkovice, část garáže 26 objekt SO 019	0	0	650	200	
Řečkovice, část budovy 8 objekt SO 032	350	90	0	0	od 2013
Řečkovice, polovina garáží 34 objekt SO 014	0	0	700	0	
Řečkovice, garáž 36 objekt SO 015	0	0	930	0	
Řečkovice, garáž 37 objekt SO 017	0	0	370	0	
Řečkovice, garáž 38 objekt SO 020	0	0	130	0	
Řečkovice, garáž vedle dílny SO 034	0	0	960	0	autobusy
Řečkovice, hala Jeseník 49 objekt SO 040	0	0	900	0	MHD kolová
Řečkovice, hala Jeseník 50 objekt SO 046	0	0	900	0	MHD kolová od 2013
Řečkovice, garáže 39 objekt SO 041	0	0	900	0	vojenská technika od 2013
Řečkovice, garáže 40 objekt SO 042	0	0	900	0	vojenská technika od 2013
Řečkovice, garáže 43 objekt SO 045	0	0	900	0	automobily od 2013
Řečkovice, část přízemí budovy 25 objektu SO 010	0	0	550	485	odstaveno vytápění !!
Řečkovice, budova 20 objekt SO 033	0	0	600	0	bez vytápění, nízká únosnost podlah
Řečkovice, plechová garáž + ohrada (vedle gar. 26)	0	0	200	0	
Řečkovice, přístřešek u garáže 37 (SO 017)	0	0	200	0	
Řečkovice, přístřešek ESO za garáží 38 (obj. SO 021)	0	0	380	0	
Litence hala	0	0	920	370	
Slatina, 2 hangáry	1 320	0	0	0	letecká technika, není temper., od 2013
Líšeň, hala A – kolejová vozidla	1 730	0	0	0	přehlněné
Líšeň, haly B + C	1 800	0	0	0	* vysoušecí linka
Purkyňova, knihovna	15	15	0	0	
Purkyňova, filmy a diapozitivy	15	15	0	0	klimatizovaný
Purkyňova, slepecké oddělení	20	20	0	0	
CELKEM	4 360	795	11 090	1 055	plocha celkem 15 450 m²

¹ Za „vyhovující“ pro účely TMB jsou považovány depozitáře temperované, s možností alespoň větráním ovlivňovat vlhkost, zabezpečené proti vloupání, vhodné i pro ukládání sbírkových předmětů vyšší hmotnosti.

Do roku 2013 se nepodařilo vystěhovat objekt Litence, který je užíván zdarma. Pro uložení sbírkových předmětů byly využity převážně bývalé garáže v objektu kasáren Rečkovice. Jedná se pouze o skladovací prostory z větší části bez možnosti temperování a bez vybavení regály pro uložení drobných předmětů. Výjimku tvoří část budovy 25, ve kterém byly vybudovány nové regály z projektu ISO, ale je odstavena od centrálního vytápění a proto ji nelze zařadit mezi vyhovující prostory. V roce 2013 byla nově upravena část budovy 8 (bývalá jídelna), která je vybavena na části plochy regály a je možnost ji temperovat.

Financování a ekonomika Technického muzea v Brně

Pro uvedení do souvislosti a přiblížení současných problémů v oblasti finančního zabezpečení hlavních činností muzea je nezbytné představit historii vývoje financování Technického muzea v Brně (TMB), protože problémy s nimiž se muzeum potýká nastaly v roce 1991 a od té doby se jako červená nit táhnou až do současnosti.

TMB vždy bylo a i v současné době zůstává z hlediska činností a provozu atypickou muzejní institucí, protože je kombinací muzea a památkové péče (bohužel ne však v oblasti financování) o čemž svědčí i struktura nemovitostí svěřených do jeho péče (k 1.1.1991: 6 kulturních technických památek včetně kláštera jako hlavní budovy, 1 technická přírodní rezervace v areálu Staré huti u Adamova, 2 objekty depozitářů a 1 areál Městské hromadné dopravy (MHD) v Brně-Líšni) o které se jako krajská organizace s péčí řádného hospodáře starala.

V cenách a organizaci roku 1990 byl rozpočet cca 12 mil Kčs, z toho 2 mil Kčs určené na opravy a údržbu památkových objektů, které nahrazovaly odpisy, protože TMB na odpisech dostalo do vínku pouhých cca 450 tis Kčs na „nepamátkové“ objekty. Mimo to na základě žádosti muzea dostávalo další účelové prostředky ke zpřístupňování jednotlivých technických památek, tj. na rekonstrukce jak objektu, tak technologii a na vybudování expozic.

O výše uvedené prostředky ke dni přechodu pod MK ČR muzeum přišlo. 2 mil Kčs (17% rozpočtu) nebyly přes veškeré snahy nikdy zohledněny. Pět zpřístupněných památek v letech 1976 – 1982, areál MHD v Brně-Líšni, depozitáře a hlavní budova, byly od roku 1991 až do roku 2003 včetně, tj. 14 let udržovány vlastními silami brigádnicky pracovníky muzea s odpisy z vlastních zdrojů v rozmezí 450 – 500 tis Kč ročně (dotace MK ČR za celé toto období na opravy, rekonstrukce a údržbu památkových objektů byla ve výši 2 065 tis Kč, což představuje ročně 159 tis Kč).

Navíc uzavřením muzea z důvodu restitucí přišlo muzeum od roku 1996 i o výnosy ze vstupného. Prakticky neexistovaly nákupy sbírek, ustala vydavatelská činnost. Putovní výstavy po dobu zavření muzea byly tvořeny vlastními silami.

Situace se začala zlepšovat od roku 2003 uvedením hlavní budovy do provozu. Zpřístupnění hlavní budovy (příjmy ze vstupného a posílení odpisů z MK ČR) spolu se získáním Areálu kasáren Řečkovice (výnosy z pronájmů a odpisy) umožnily již tolik potřebné větší opravy a rekonstrukce na technických památkách. U odpisů sice na úkor objektů pro které byly určeny ale později díky výnosům se dostalo částečně i na ně.

Přehled o struktuře a zdrojích financování nákladů na rekonstrukce, opravy a udržování nemovitého majetku a památkových objektů TMB v letech 2001 – 2012

Položka	Náklady celkem v tis Kč	V tom: dotace MK ČR v tis Kč	Vlastní zdroje v tis Kč	Vlastní zdroje v %
památkové objekty	58.922	17.020	41.902	71
ostatní objekty	87.908	6.900	81.008	92
c e l k e m	146.830	23.920	122.910	84
v tom: z odpisů			54.284	44
z výnosů			68.626	56

Z výše uvedeného vyplývá, že TMB se muselo spoléhat spíše samo na sebe, tj. na vlastní zdroje, než na zdroje poskytované MK ČR. Vysoký podíl vlastních výnosů pro záchranu, rekonstrukce a správu nemovitostí a památek nutil muzeum omezovat výdaje na odbornou činnost. Byla utlumena akviziční, publikační i prezentační činnost. Jediná výstava realizovaná dodavatelskou formou se uskutečnila v roce 2009 díky firmě ASEKOL hradící veškeré náklady. Všechny výstavy a prezentační činnost jsou v TMB realizovány vlastními silami bez centrálního dodavatele, většinou z vlastních výnosů.

Stálou „zátěží“ rozpočtu muzea je i Metodické centrum konzervace (MCK) plnící povinnosti státu poskytovat metodickou pomoc v rámci zákona č. 122/2000 o sbírkách. Muzeum sice dostalo 5 přepočtených pracovníků vč. mzdových prostředků, ale na vlastní provoz ani korunu. Veškeré náklady (mimo cca 500 tis Kč ročně z kulturních aktivit) ve výši cca 1,5 mil Kč ročně hradilo vždy z vlastních výnosů, navíc 5 přepočtených pracovníků včetně mzdového fondu bylo pro zajištění narůstajících potřeb poskytování metodické činnosti organizací které mají zapsány své sbírky v CESu.

Po trojím snížení rozpočtu v letech 2010 – 2014 přišlo TMB (v cenách a organizaci 2009) o 8 056 tis Kč státního příspěvku na provoz.

Přehled dopadů snížení příspěvku do rozpočtu TMB na rok 2014 a 2015 v tis Kč, cenách a organizaci k 31.3.2013

	2009	2014	2015
příspěvek na provoz-rozpis	55.023	51.967	
odvod odpisů do SR	-	-5.000	
zůstatek	55.023	46.967	
náklady na zabezpečení provozu	50.921	52.323	+420
rozdíl	+4.102	-5.356	
výnosy	+12.950	+12.450	-5.643
k užití	17.052	7.094	1.031

Položka k užití zabezpečuje v TMB následující:

- opravy a udržování památek a nemovitostí,
- restaurování a konzervací sbírkového fondu,
- nákup sbírek,
- výstavní a prezentační činnosti, marketing a propagaci,
- zahraniční služební cesty, náklady na reprezentaci,
- ediční činnost, tisk průvodců, katalogů a informačních letáků,
- pořádání seminářů, workshopů a akcí na technických památkách.

Z uvedeného vyplývá, že TMB nemělo nikdy na různých ustláno a červená nit táhnoucí se od roku 1991 změnila sice v letech 2003 – 2010 barvu a muzeum zejména vlastním přičiněním zajistilo v tomto období slušný rozvoj, ale úsporná opatření nás vrátila zpět na startovní čáru z roku 1991. I když muzeum žilo v režimu minimalizace nákladů a maximalizace výnosu, chybějící a MK ČR nikdy nezohledněné 2 miliony z roku 1991 které v současných cenách představují cca 10 mil Kč muzeu vždy chyběly a budou chybět ještě bolestněji. V roce 2014 končí největší nájemník v areálu Řečkovice a výpadek 5 643 tis Kč a nárůst 420 tis Kč v nákladech je pro muzeum likvidační, protože v současné situaci nabídky kvalitních a levnějších ploch vysoce převažují nad poptávkou.

Obdobná situace je i v oblasti prostředků na platy zaměstnanců TMB. Ty se v jednotlivých platových třídách a stupních dlouhodobě pohybují výrazně pod průměrem muzejních a galerijních institucí, kde patří mezi nejnižší. Navíc při plnění rozpočtu mzdových prostředků a počtu pracovníků (TMB jej vždy dodržovalo) každoročně chybí cca 70 – 80 tis Kč při

nulových odměnách a 3% osobního hodnocení, které řeší jednak u 20ti přepočtených pracovníků zařazených do 1. a 2. tarifní třídy dorovnání do minimální mzdy, jednak částečně napravuje křivdy při zavádění 16ti třídní soustavy.

Jednou z příčin disproporce je minimální mzda, která v TMB u 20ti pracovníků svým nárůstem od roku 2003 do současnosti o 1 800 Kč představuje částku 432 tis Kč ročně. Ta i přes žádosti TMB nebyla MK ČR nikdy zohledněná. Navíc při plánované úpravě minimálních mezd a zajištění minim v některých třídách a stupních v roce 2014 mají dopad v TMB ročně 229.872 Kč což z výše uvedené částkou z let 2003 – 2013 představuje již 661.872 Kč (+ 225 tis Kč sociální a zdravotní pojištění) tj. 3,5% prostředků na platy. Myslím, že TMB by si za odvedenou práci zasloužilo systémová řešení jak v oblasti příspěvku na provoz pro rok 2014 a další léta tak jako i v oblasti mezd tak, aby se zařadilo na alespoň průměrnou úroveň ostatních muzejních institucí zřizovaných MK ČR.

Zpracoval: Ing. Vlastimil Vykydal, ředitel Technického muzea v Brně

Brno, 30.11.2013

Depozitáře a uložení sbírek TMB

Cílový stav

Lokalita, objekt	Využitelná plocha v m ²	Poznámka
Řečkovice, část budovy 9 objekt SO 009	125	MCK - trezor, mikroklima
Řečkovice, budova 12 objekt SO 008	1 550	MCK -
Řečkovice, budova 25 objekt SO 010	1 400	topení, úpravy, statika?
Řečkovice, budova 20 objekt SO 033	1 400	topení, úpravy, statika
Řečkovice, budova 8 objekt SO 032	1 100	změna účelu užívání, úpravy
Řečkovice, manipulační hala SO 036	1 800	MCK – vozidla a těžká technika
Depozitář pro kolejová vozidla	3 500	Hala A Tesla
Líšeň, haly A, B, C	3 500	vojenská technika
Slatina, 2 hangáry	1 320	letecká technika
Purkyňova, knihovna	100	
Purkyňova, filmy a diapozitivy	15	klimatizovaný
Purkyňova, slepecké oddělení	20	
C E L K E M	15 830	

1. Navrhované řešení využívá budovu 9 a část budovy 10, které je nutno stavebně upravit. Jedná se především o tepelné izolace, případně zazdění oken, čímž by došlo k podstatnému snížení tepelných ztrát. Objekty není nutno klimatizovat (s výjimkou cca 100 m² pro zvláště choulostivé předměty), pouze v zimním období temperovat, aby nedocházelo k výraznému kolísání teplot a vlhkosti. Dále je nutno oba objekty vybavit nákladním výtahem se vstupem z vnější i vnitřní strany objektu. Zajistit krytý prostor pro vykládku a nakládku vozidel při přepravách sbírkových předmětů. Oba objekty je nutno vybavit montovanými regály pro ukládání drobnějších sbírkových předmětů do hmotnosti cca 40 kg.
Do těchto prostor by se přestěhovala většína předmětů ze současného deponitáře Rokycanova.
2. Další objekty jsou stávající budovy 20 a 25, které by po patřičných stavebních úpravách byly využívány jako deponitář pro sbírkové předměty s menší hmotností (s ohledem na konstrukci budov).

3. Za objektem MCK (SO 09) postavit manipulační halu SO36. Jednalo by se o přízemní halu výškou odpovídající budovám a přímo na ně navazující. Plocha cca 1800 m² by byla využita jako příjmový a záchytný depozitář a zároveň by procházely všechny sbírkové předměty do a z konzervátorských dílen.
4. V současné době je využíváno cca 1900 m² regálů. Tato plocha je zcela nedostačující. Regály jsou přeplněny sbírkovými předměty, což snižuje přehlednost a může vést k poškození křehkých předmětů. Velké množství sbírkových předmětů je uloženo na podlaže s několika vrstvách. Navrhované řešení předpokládá zvětšení plochy regálů na cca 8000 m², z nichž by cca 1800 m² bylo paletových, umístěných v nově vybudované hale.
5. Pro kolejovou vozidla MHD získat nové prostory a zcela opustit prostory v Líšni možná varianta je odkoupení haly „A“ na Purkyněově ulici. Využívání dosavadního depozitáře v Líšni neumožňuje provádění jízdy historických vozidel MHD, protože trať spojující areál s kolejovou sítí DPMB je v havarijním stavu. Oprava trati a její provoz a údržba je vysoce nákladná a nerentabilní. Výhodnější je vložení těchto prostředků do úpravy nebo vybudování nového objektu v bezprostřední návaznosti na trať DPMB.
6. Operativní depozitáře v budově Purkyněova budou ponechány, pouze depozitář knihovny rozšířit o část plochy stávajících výukových laboratoří, které se budou přesouvat do upraveného objektu MCK v Řečkovících.

Součástí stěhování sbírkových předmětů z nevyhovujících skladovacích prostor do nových depozitářů by měla být kompletní inventarizace tohoto sbírkového fondu, provedení selekce sbírek a vyřazení nepotřebných předmětů. Dále by měly být doplněny fotografie všech předmětů do programu pro evidenci sbírek (v současné době DEMUS).